
STICHTING WEIDEGANG JAARRAPPORTAGE 2017



NIEUWE GRACHT 3
2011 NB HAARLEM

023 23 020 23
INFO@STICHTINGWEIDEGANG.NL

© MAART 2018

2017 IN HET KORT

In 2017 is het aantal melkveebedrijven waar de koeien weiden toegenomen. Inmiddels past 80,4% van de melkveehouders een vorm van weidegang op zijn bedrijf toe. Het percentage bedrijven met weidegang groeide dit jaar ondanks het relatief grote aantal melkveehouders dat het bedrijf beëindigde. De toename is voor een belangrijk deel te danken aan het aantal melkveebedrijven dat voor het eerst is gaan weiden. Enkele honderden veehouders besloten de koeien weer buiten te laten lopen, nadat zij hun vee eerder het hele jaar door op stal hielden.

Jaar	Totaal	Volledige weidegang	Deelweidegang
2017	80,4%	73,2%	7,3%
2016	78,9%	70,5%	8,4%
2015	78,3%	69,8%	8,4%
2014	77,8%	70,1%	7,7%
2013	80,0%	72,2%	7,8%
2012	81,2%	-	-

Tabel 1: Percentage melkveebedrijven met weidegang in Nederland. Bron: Duurzame Zuivelketen.

WeideCoaches hebben tot en met 2017, ondersteund door zuivelondernemingen, een kleine 1000 gesprekken met melkveehouders gevoerd over de mogelijkheden om weer te gaan weiden. Ongeveer de helft gaf aan weer te willen gaan weiden, 118 melkveehouders zijn onder begeleiding van een WeideCoach in het Nieuwe Weiders traject gaan weiden. Opmerkelijk is het grote aantal enthousiaste bedrijfsreportages in de vakpers over melkveehouders die starten met weiden.

Om beweiding sterker in de bedrijfsvoering van melkveehouders te verankeren is in 2017 het Nieuw Nederlands Weiden ontwikkeld. Dit is een doorontwikkelde versie van roterend standweiden. Het is een oplossing voor melkveehouders die niet te veel tijd willen besteden aan weiden, maar wel meer vers gras willen omzetten naar melk. Het systeem is overzichtelijk voor melkveehouder en koe, omdat deze iedere dag weten waar ze aan toe zijn. Dit maakt het weiden robuuster voor wisselende (weers)omstandigheden. Nieuw Nederlands Weiden is ook geschikt om overzichtelijk te weiden met hoge melkproductie, een groot koppel of een AMS.

In 2017 is de afzet van Weidezuivel op alle fronten doorgegroeid. Producten met het Weidemelklogo zijn inmiddels te koop in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Zweden, Spanje en Italië. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor de marktintroductie in Oostenrijk, Tsjechië, Slovaakse, Roemenië, Bulgarije, Servië en Kroatië in 2018.

In Nederland zijn producten uit vrijwel het hele zuivelassortiment met weidegarantie beschikbaar; ook zijn producten als tosti's, belegde broodjes en vleesvervangers geïntroduceerd. In Duitsland is inmiddels een breed assortiment beschikbaar, al dan niet onder eigen keurmerken. In België is het systeem van de stichting leidend voor kaas en vloeibare zuivel. Supermarkten daar treffen voorbereidingen om een breder assortiment Weidezuivel te introduceren. In de overige landen wordt met name Nederlandse kaas met het Weidemelklogo verkocht.

Eind 2017 waren er 93 bedrijven in Nederland, zeven bedrijven in België, zes bedrijven in Duitsland en één bedrijf in Frankrijk volgens het Weidemelkschema van de stichting gecertificeerd om Weidezuivel te produceren. De stichting heeft in 2017 de eerste vijf digitale meetsystemen goedgekeurd waarmee melkveehouders de weidetijd van individuele koeien mogen registreren.

INLEIDING

Stichting Weidegang heeft als doel de zichtbaarheid van koeien in het Nederlandse landschap te stimuleren door weidegang te ondersteunen. De koe in de wei is een kenmerkend onderdeel van het Nederlandse landschap.

KENNIS

Het versterken van het vakmanschap over gras en weiden en het werven van Nieuwe Weiders (hoofdstuk 1).

Met betrekking tot de kennisactiviteiten heeft Stichting Weidegang de ambitie om een bredere doelgroep te betrekken bij vakmanschap voor graslandmanagement en weiden en om vakmanschap voor gras en beweiden te verankeren in de kennisinfrastructuur van de melkveehouderij. Hiertoe is een nieuw, eenvoudig en robuust beweidingssysteem ontwikkeld: Nieuw Nederlands Weiden.

BORGING

Het borgen van weidezuivel en de uitgifte van het Weidemelklogo (hoofdstuk 2).

1 KENNIS: HET VERSTERKEN VAN VAKMANSCHAP OVER GRAS EN WEIDEN

De WeideCoaches en WeideDocenten zijn in direct contact met de praktijk en staan daarom centraal in het versterken van vakmanschap over gras en weiden. Onze WeideCoaches en WeideDocenten bieden op verschillende manieren advies en begeleiding aan melkveehouders: in groepsverband in de FarmWalk, in een tweejarig begeleidingstraject voor Nieuwe Weiders, in een individueel strategisch adviesgesprek of in de vorm van lezingen aan studiegroepen.

Naast het werk van WeideCoaches en WeideDocenten heeft het secretariaat een loketfunctie voor vragen van melkveehouders en erfbetreders, een adviesrol in onderzoeksprojecten als 'Amazing Grazing' en een onderwijsrol in het versterken van kennis omtrent weidegang van erfbetreders. Ook communiceert de Stichting via De Weideman over vakmanschap voor gras en weiden richting een brede doelgroep.

1.1 WEIDECOACHES EN WEIDEDOCENTEN

Onze WeideCoaches en WeideDocenten zijn werkzaam bij verschillende bedrijven; agrarische adviesbureaus, mengvoerbedrijven, zaaizaadbedrijven, agrarische hogescholen en accountantskantoren. In 2017 waren er 56 WeideCoaches en 20 WeideDocenten actief.

Stichting Weidegang heeft in 2017 in de Praktijkschool voor Beweiding diverse verdiepingsdagen georganiseerd voor de WeideCoaches en WeideDocenten, waarbij verschillende thema's vanuit de inhoud over gras en weiden (de 'WEIDELoop') en vanuit het coachen van groepen en



Figuur 1: Een groepje WeideCoaches luistert naar docent Bert Philipsen tijdens een verdiepingsdag.

het ambassadeurschap als WeideCoach (de 'LEERloop') centraal stonden. WeideCoaches en WeideDocenten konden op deze dagen hun kennis oprispen en de melkveehouders en studenten blijven coachen op basis van de meest actuele thema's. De invulling en uitvoering van de Praktijkschool voor Beweiding is gedaan door Bert Philipsen (Wageningen UR Livestock Research) en René Schepers (Schepers Adviseurs).

In februari 2017 organiseerde Stichting Weidegang voor WeideCoaches en WeideDocenten de 'Hei-Wij-Wei'-dag. Tijdens deze dag stond de ambassadeursrol van de coaches en docenten centraal en is er besproken wat zij nodig denken te hebben om het belang van weidegang te kunnen uitdragen. Hierop zijn vervolgens de thema's van de bijscholingsdagen gebaseerd. De thema's waren:

WEIDELOOP

- Roterend standweiden
- Koe centraal en 10.000 liter
- Kringloopwijzer en economie
- Arbeid en robot

LEERLOOP

- Ambassadeurschap WeideCoach
- Coachen
- Helpdesk voor collega's, beweging en kennisoverdracht

1.2 ADVIES EN BEGELEIDING AAN MELKVEEHOUDERS

Het advies en de begeleiding die WeideCoaches en WeideDocenten bieden valt uiteen in vier typen diensten: in groepsverband in de FarmWalk; in een tweejarig begeleidingstraject voor Nieuwe Weiders; in een individueel strategisch adviesgesprek; of in de vorm van lezingen aan studiegroepen.



Figuur 2: De vier typen advies en begeleiding door WeideCoaches.

1.3 NIEUWE WEIDERS

In april 2015 is het project Nieuwe Weiders gelanceerd. Het doel hiervan is om melkveehouders die omschakelen van jaarrond opstallen naar het weiden van hun melkgevende koeien (Nieuwe Weiders), gedurende twee weideseizoenen intensief te begeleiden zodat zij verantwoord kunnen weiden. Na een vrijblijvend kennismakingsgesprek bestaat het begeleidingstraject uit een adviesgesprek, OmschakelFarmWalk en individuele begeleiding door de WeideCoach.

NIEUWE WEIDERS

EEN INITIATIEF VAN STICHTING WEIDEGANG

Het aantal deelnemers van Nieuwe Weiders is gestegen; 2015 was een opstartjaar, in 2016 kwam de vaart erin en in 2017 zijn de aantallen bijna verdubbeld.

Middels de inzet die zuivelondernemingen hebben getoond, zoals grootschalige belacties, hebben er tot en met 2017 zeer veel kennismakingsgesprekken plaatsgevonden. WeideCoaches hebben daarbij, ondersteund door zuivelondernemingen, een kleine duizend gesprekken met melkveehouders gevoerd over de mogelijkheden van weiden. Tijdens deze gesprekken gaf zo'n 50% van de veehouders aan te willen weiden, al dan niet begeleid middels het Nieuwe Weiderstraject.

Jaar	Aantal kennismakingsgesprekken	Aantal deelnemers*
2015	28	9
2016	200	64
2017	736	118
Totaal	964	191

Tabel 2: Deelnemers Nieuwe Weiders.

* Op basis van startjaar weidegang

Mede door deze inspanningen van zuivelondernemingen is het aandeel melkveebedrijven met weidegang in 2017 met 1,5% gestegen.

Jaar	Totaal	Volledige weidegang	Deelweidegang
2017	80,4 %	73,2 %	7,3 %
2016	78,9 %	70,5 %	8,4 %
2015	78,3 %	69,8 %	8,4 %
2014	77,8 %	70,1 %	7,7 %
2013	80,0 %	72,2 %	7,8 %
2012	81,2 %	–	–

Tabel 3: Percentage melkveebedrijven met weidegang in Nederland (bron: Duurzame Zuivelketen).

OPEN DAGEN

In augustus en september hebben tien (Nieuwe) Weiders, samen met hun WeideCoach, een open dag voor collegamelkveehouders georganiseerd. Doel was om nog niet weidende veehouders te informeren en enthousiasmeren door de mogelijkheden tot omschakelen in de praktijk te laten zien. Nevendoel was de zichtbaarheid van de loketfunctie van de stichting te versterken. Tijdens een rondleiding door de stal en in het weiland lieten de (Nieuwe) Weiders zien hoe zij weiden en was er ruimte om vragen te stellen.

In totaal hebben zo'n honderd mensen de open dagen bezocht. Opvallend is de grote hoeveelheid publiciteit die de open dagen hebben gegenereerd. In de vakbladen zijn zo'n tien uitermate positieve items (artikelen, video's, fotoseries) verschenen in o.a. Boerderij, Melkvee, Nieuwe Oogst, Veeteelt, Boeren business en NMV Nieuws.



'Koeien hebben tijd nodig om te wennen'

In het vakblad Melkvee van juli 2016 stond een artikel over enkele startende weiders. Met wisselend succes leerden zij hun kudde vorig jaar opnieuw grazen. Melkvee benaderde de veehouders dit jaar opnieuw. Zij zijn nu een jaar aan ervaringen rijker en vertellen over hun bevindingen.

Willem Verkuiljen, De Mortel (NB)

Willem Verkuiljen had in zijn eerste jaar als weider door flinke natte periodes geen echt mooie weideperiode voor zijn dieren. Toch bestond de veehouder uit De Mortel dit jaar weer een stapje erbij te doen. Waar vorig jaar alleen het jongere, de droge koeien en de laagproductieve dieren weidden, grazen nu ook de hoogproductieve dieren de weide in. 2017 was tot het begin van deze maand extreem droog. Zowel ruttigheid als droogte is niet ideaal, vindt Verkuiljen, maar hij heeft toch een licht voorkeuren voor dit droogere jaar. „De gras van het gras blijft beter en ook voor de uiergezondheid is een droog land

bevoordelijker dan een nat perceel.“

Al met al bevalt het weiden tot nog toe prima. De koeien werden vorig jaar niet „toen ik de koeien vorig jaar buiten deed, profiteerde ik van het feit dat de droge koeien daar al langer liepen. Daardoor waren de meeste koeien na een maand wel gewend. Er zijn echter ook een paar oudere koeien bij die nu nog steeds niet aan het weiden kunnen wennen.“

Over productieve leverde Verkuiljen wel wat in. „Ik molk voorheen op stal wat meer, maar ook de houeverheid krachvoer lag toen hoger dan nu. Ik denk dat per saldo weiden iets voordeliger uitpakt.“

Toch vindt de brabander dat de weideperiode nog wel wat hoger mag. „Weiden kost nu eenmaal veel tijd. De arbeid die er in gaat

zitten, wordt nog maar matig betaald.“

Melk eronder houden is voor de ondernemer een uitdaging, al is een hoge productie voor hem geen doel op zich. „Vorig jaar leerde ik dat ik de koeien niet te laat naar buiten moet doen bij de eerste stroek. Het gras moet niet te lang zijn. Dit jaar maakte ik een andere miscalculatie. Ik heb ze dit jaar iets te rigoureus allemaal naar buiten gedaan en gelijk het krachvoer teruggevoerd. Vorige jaar zou ik het ranteoer wat meer geleidelijk aanpassen. Daarnaast ben ik nog steeds gevraagd genoeg moet op de eerste stroek te doen. Dat werkt goed voor een maatsede, maar ik weet nu dat het gras daar voor de koeien niet smakelijker op wordt. Zo leer ik ieder jaar wat. Ik denk dat dat over vijf jaar wellicht nog steeds wel zo is.“

Fokke Terpstra, Wijndalduim (FR)

Vorig jaar deden Fokke Terpstra en Truusje de Groot nog een debedelingsgang met alleen de laagproductieve koeien, maar nu gaan alle melkkoeien naar buiten. „Dit jaar kon ik nu al beter dan vorig jaar“, vertelt Terpstra. „Het ligt al de vershouwen de laagproductieve koeien ‘voersamen’ naar de stal voor een melkbeurt.“

Wisselend ruttigheid bij de melkkoeien direct in een productielijng van zeker 2 liter per liter per dag, ondanks dat de koeien bij het weiden iets minder vaak de robot bezoeken. „Dat effect zie ik dit jaar weer. De koeien produceren hier niet overduidelijk veel melk. Dat de koeien iets minder vaak in de robot kunnen, vind ik dan ook geen probleem.“

Elke laag gras die de koeien in de weide hebben, is vooral voor ons. Jongsapen we al het gras in buiten perken en veldkanten, levert weiden voor ons al met nog een financiële plus op.“

Terpstra en De Groot deden de koeien vooral buiten, omdat zij dat gewoon moed vinden. Het financiële kosten voor hen in eerste instantie slechts op de tweede plaats. „De besparing op loonkostenkoeien en de weidepremie zagen we daarbij als een mooie bijvangst. Maar nu de financiële voordelen significant blijven, is het financiële voordeel van weiden voor ons zeker niet zo'n groot argument voor het weiden van de koeien als onze mening dat het ‘moet’ is.“

Het ontwerp gebouwd 2016 als keepjar.

„Vorig jaar hebben we allicht maanden van weiden. In 2016 hebben we vier maanden van 3 fracties, waarbij we vier maanden toedelen. We hebben de koeien een tijd van 10 tot 16 uur van buiten lopen, een tijd van 7 tot 10 uur van de ene tijd 20 uur per dag. Dat laatste heeft het best en dat doen we dit jaar weer. Dit jaar hebben we de perken kleiner gemaakt. Nu doen we een omvormen. Dat bevalt goed. We begonnen met perken van 1 hectare die nu koeien voordeel had gevonden. Eindelijk zijn we de perken 1,5 hectare groot, zodat we daarmee dat de koeien in deze tijd van het jaar wat trager gaat. Dat lijkt nu ook goed te werken.“

Jaap Treur, Bantega (FR)

Jaap Treur begon in 2015 met het weiden van zijn koeien. Dit zijn koeien van weiding te laten voorover vergoed nogal met decontingentvermindering. Vorig jaar vertelde hij dat de koeien in 2015 nauwelijks in de weide werden gehouden. Dat ging in 2016 stukken beter, al moest hij nog steeds erg zijn best doen om de dieren ook 7 maanden in de weide te krijgen. „Dit jaar merk ik voor het eerst dat de koeien echt zelf de weide in. Ik denk dat daarin ook meespelt dat de veehouder van dit jaar als proef ook al gewend hebben. Toch is er ook nog steeds een jaar die het weiden nu te gaan grazen. Hetzelfde idee is ook geen moeite meer om het te laten.“

De melkproductie is bij het weiden voor Treur niet geweldig, maar wel niet slecht. „Ik merk wel dat het melkbaarheid is om kort gezegd in te verbeteren. De fractie is meestal 1 gram. Sinds enkele jaren draait de opname en dit ook de productie.“

Treur liet vorig jaar weten de afsluiting van een rant met noodzakelijk te hebben. Dat die periode nu het einde van een periode is, vindt hij mooi meegenomen. „Inmiddels houd ik ook acht met extra's over aan het weiden. Een verdere verhoging van de weidepremie zou mooi zijn, maar ik denk dat we nooit alle heidevelden koeien in de weide krijgen. Zelfs niet als de premie 5 cent per kilo melk zou worden.“

Figuur 3: Publicatie in Melkvee n.a.v. de open dagen bij Nieuwe Weiders. Overige publicaties waren te vinden in o.a. de Boerderij, Melkvee, Nieuwe Oogst, Boeren business en NMV Nieuws

1.4 FARMWALK

De FarmWalk is een programma voor melkveehouders om hun grasland en beweiding te managen door tijdens een wekelijkse rondgang door het gras te meten, te observeren, te plannen en gericht beslissingen te nemen. Melkveehouders komen één weideseizoen vijf maal samen in een studiegroep om met collegaveehouders en een WeideCoach te sparren en ervaringen uit te wisselen. Voor elk seizoen is een specifieke aanpak ontwikkeld met aandachtspunten, achtergrondinformatie en beslispunten. Stichting Weidegang biedt de FarmWalk sinds 2013 aan.

In 2017 deden 113 deelnemers mee aan de FarmWalk waarvan ongeveer 35% meedeed voor een tweede jaar. Zij zijn verdeeld over 14 groepen met subfocus:

- Reguliere FarmWalk
- Bio FarmWalk
- Robot FarmWalk
- Feedwedge FarmWalk
- FarmWalk voor dierenartsen
- FarmWalk voor rendement
- FarmWalk met focus op duurzaamheid

Jaar	Aantal deelnemers
2013	94
2014	509
2015	947
2016	270
2017	113
Totaal	1933

Tabel 4: Deelnemers aan de FarmWalk.

Tot en met 2017 zijn bijna 2000 melkveehouders via Stichting Weidegang getraind in de FarmWalk. De FarmWalk wordt inmiddels ook buiten de stichting om (onder andere namen) gedaan en is daarmee succesvol geadopteerd en verankerd. Vanaf 2018 zal Stichting Weidegang de FarmWalk aanbieden tegen kostprijs (à 250 euro).

1.5 STRATEGISCH ADVIESGESPREK EN LEZINGEN

In het adviesgesprek worden veehouders één op één door een WeideCoach geadviseerd over weidegang. Diverse onderwerpen kunnen aan bod komen, waarbij de bedrijfsspecifieke situatie centraal staat, denk aan economie, arbeid, de mogelijkheden van beweiding en de opzet van beweiding. Stichting Weidegang biedt het strategisch adviesgesprek sinds 2008 aan, circa 20 WeideCoaches hebben hier een speciale training voor gehad.

In 2017 zijn er er 80 adviesgesprekken gehouden, waarmee het totaal aan geadviseerde melkveehouders sinds 2008 op ruim 1400 komt. Vanaf 2018 zal de stichting deze adviesgesprekken tegen kostprijs aanbieden (à 500 euro).

Bij lezingen wordt er een programma verzorgd door een WeideCoach voor groepen van 10 tot 50 melkveehouders. Stichting Weidegang biedt sinds 2012 lezingen aan.

In 2017 zijn er 41 lezingen verzorgd waarmee het totaal gehouden lezingen op bijna 200 komt.

Jaar	Aantal adviesgesprekken	Aantal lezingen
2008	400	-
2009	350	-
2010	213	-
2011	69	-
2012	71	35
2013	67	25
2014	76	30
2015	45	33
2016	68	28
2017	80	41
Totaal	1439	192

Tabel 5: Aantal gehouden adviesgesprekken en lezingen door de jaren heen.

1.6 DE WEIDEMAN

In 2017 heeft de Weideman zijn wekelijkse vakmail ingewisseld voor de WeideStudio om korte instructiefilmpjes te maken over hoe je eenvoudig en goed kan weiden. Daarnaast zijn er grasgroei- en kwaliteitcijfers, samen met een actuele tip van de Weideman, verspreid via de wekelijkse nieuwsbrief van vakblad Veeteelt (oplage > 20.000 stuks). In Melkvee Magazine schrijft De Weideman tevens elke maand een column.

VIDEO'S

Onder het label van De Weideman zijn vier instructievideo's gemaakt over roterend standweiden met in de hoofdrol de speelgoedboerderij van het zoontje van de Weideman. Doel van de video's was enerzijds om een eenvoudig concept te ontwikkelen en anderzijds om dit op een aantrekkelijke manier te communiceren. De video's zijn breed verspreid via de nieuwsbrief van Veeteelt. Daarnaast zijn de video's verspreid via de kanalen van de Weideman: Facebook, Twitter en YouTube. De video's zijn een paar duizend keer bekeken en goed ontvangen.



De Weidestudio deel 1:
Roterend standweiden

Weideman video deel 2:
Bijvoeding

Weideman video deel 3:
Maaien en bemesten

Weideman video deel 4:
Roterend standweiden in de

Figuur 4: Instructievideo's op YouTube van de Weideman.



Tevens was het maken van deze video's nodig om een eenvoudig en robuust systeem voor Weidegang te ontwikkelen. Van hieruit is het Nieuw Nederlands Weiden ontwikkeld. Een systeem met de ambitie om bij een grote groep melkveehouders (> 10.000) meer structuur in de weidegang te brengen zodat weiden robuuster en eenvoudiger wordt en er meer gras wordt geoogst middels grazen. Voor adviseurs worden tools ontwikkeld om Nieuw Nederlands Weiden eenvoudig bij melkveehouders te kunnen implementeren.

GROEI- EN KWALITEITCIJFERS VAN GRAS

Het vakblad Veeteelt heeft de nieuwsbrief van De Weideman overgenomen. Hier staan de gras-groei cijfers centraal. Hiermee kunnen de adviezen vanuit de stichting onder een brede groep worden verspreid. In de nieuwsbrief van Veeteelt is wekelijks een item met de groei- en kwaliteitcijfers van gras en een tip van De Weideman te vinden. De stichting heeft een bijdrage geleverd aan het verzamelen van de cijfers en heeft de Weidemantip wekelijks aangeleverd.

1.7 STOOMCURSUS WEIDEGANG VOOR ADVISEURS

Adviseurs en andere erfbetreders krijgen steeds meer vragen over weidegang van melkveehouders. Bij de stichting komen dan ook steeds meer vragen van erfbetreders binnen over hoe ze voldoende kennis over weidegang kunnen vergaren om aan de verwachtingen van hun klanten te voldoen. Om aan deze vraag invulling te geven heeft Stichting Weidegang, in samenwerking met Bert Philipsen (Wageningen UR Livestock Research) en René Schepers (Schepers Adviseurs) een compacte cursus opgezet. In drie dagdelen maken deelnemers zich de belangrijkste kennis omtrent weidegang eigen. Door de cursus op praktijkbedrijven te organiseren wordt theorie met praktijk afgewisseld.

In 2017 zijn er drie stoomcursussen georganiseerd. Hier hebben 65 adviseurs op eigen initiatief aan deelgenomen. Daarnaast zijn er incompany cursussen verzorgd bij diverse erfbetreders, zoals veevoerb企业, banken en melkinrichtingsleveranciers. Deze cursussen zijn door de deelnemers als erg leerzaam en nuttig beoordeeld.

2 BORGING: HET BORGEN VAN WEIDENZUIVEL EN DE UITGIFTE VAN HET WEIDEMELKLOGO

Het Weidemelklogo garandeert dat een product gemaakt is van weidemelk. Weidemelk is melk afkomstig van boerderijen waar de koeien van het voorjaar tot in het najaar ten minste 120 dagen per jaar, minimaal 6 uur per dag in de wei lopen. De melk wordt apart opgehaald en verwerkt tot dagverse zuivel – zoals (karne)melk, vla en yoghurt –, kaas en andere (zuivel) producten. Stichting Weidegang borgt het productieproces, het transport en de verwerking van de weidemelk tot het uiteindelijke Weidezuivelproduct.



Figuur 5: Het Weidemelklogo is beschikbaar in diverse talen.

Stichting Weidegang stelt als eigenaar van het Weidemelklogo de voorwaarden voor certificering en voor het gebruik van het Weidemelklogo vast. Om op een product het Weidemelklogo te mogen gebruiken moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het product is een zuivelproduct of een product waarvan ten minste 10% van de droge stof uit zuivel ingrediënten bestaat; en het product is bedoeld voor menselijke consumptie.
- In de gehele productieketen hebben producenten gewerkt volgens de voorwaarden voor weidegang en weidezuivel van de Stichting Weidegang, wat aangetoond wordt doordat iedere schakel in de productieketen een geldig Certificaat Weidegang heeft. In het kort komt het erop neer dat:
 - De koeien die de melk leveren weidegang krijgen volgens de voorwaarden van de stichting.
 - De melk in een gescheiden stroom van reguliere zuivel wordt opgeslagen, vervoerd, verwerkt, bewerkt en verpakt.
- De merkeigenaar van het product heeft hiervoor een Licentieovereenkomst afgesloten met Stichting Weidegang.



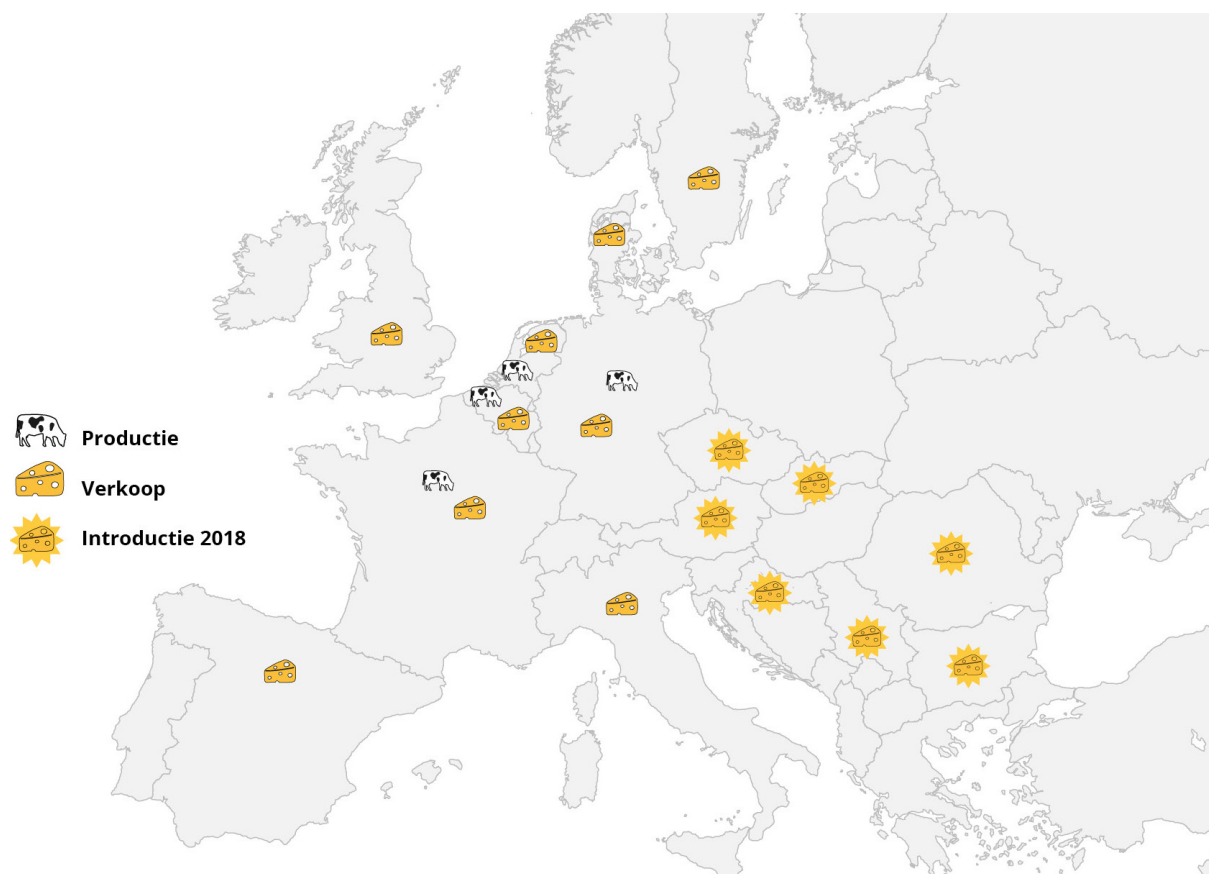
Figuur 6: Het weidemelklogo garandeert dat het product gemaakt is van melk afkomstig van boerderijen waar de koeien van het voorjaar tot in het najaar ten minste 120 dagen per jaar, minimaal 6 uur per dag in de wei lopen.

Het Weidemelklogo is in 2007 geïntroduceerd om weidegang van koeien in Nederland te stimuleren en de producten gemaakt van weidemelk herkenbaar te maken. In 2012 is het logo overgedragen aan Stichting Weidegang. Sindsdien kunnen alle zuivelondernemingen en foodretailers gebruik maken van het Weidemelklogo. Vanaf 2016 is het Weidemelklogo ook beschikbaar gekomen voor buiten Nederland geproduceerde zuivelproducten, hier gelden dezelfde voorwaarden.

In 2017 heeft Stichting Weidegang haar Algemene Voorwaarden en Licentieovereenkomst herzien, zodat ze makkelijker te begrijpen zijn en zodat het proces van certificering en licentiëring nauwkeurig beschreven is. Tevens zijn een paar inhoudelijke aanpassingen gedaan. Om het voor gebruikers eenvoudiger te maken en om tegemoet te komen aan gebruikers die geen Engels spreken, zijn er een algemene handleiding, een handleiding voor het gebruik van het Weidemelklogo en een leidraad voor het controleplan voor onderdeel A opgesteld in het Engels, Nederlands en Duits.

2.1 GEBRUIK VAN HET WEIDEMELKLOGO

In 2017 is de afzet van Weidezuivel op alle fronten doorgegroeid. Producten met het Weidemelklogo zijn inmiddels te koop in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Zweden, Spanje en Italië. Daarnaast zijn nieuwe producten geïntroduceerd en voorbereidingen getroffen voor de marktintroductie in Oostenrijk, Tsjechië, Slowakije, Roemenië, Bulgarije, Servië en Kroatië in 2018.



Figuur 7: Landen waar producten met het Weidemelklogo worden geproduceerd, verkocht en worden geïntroduceerd.

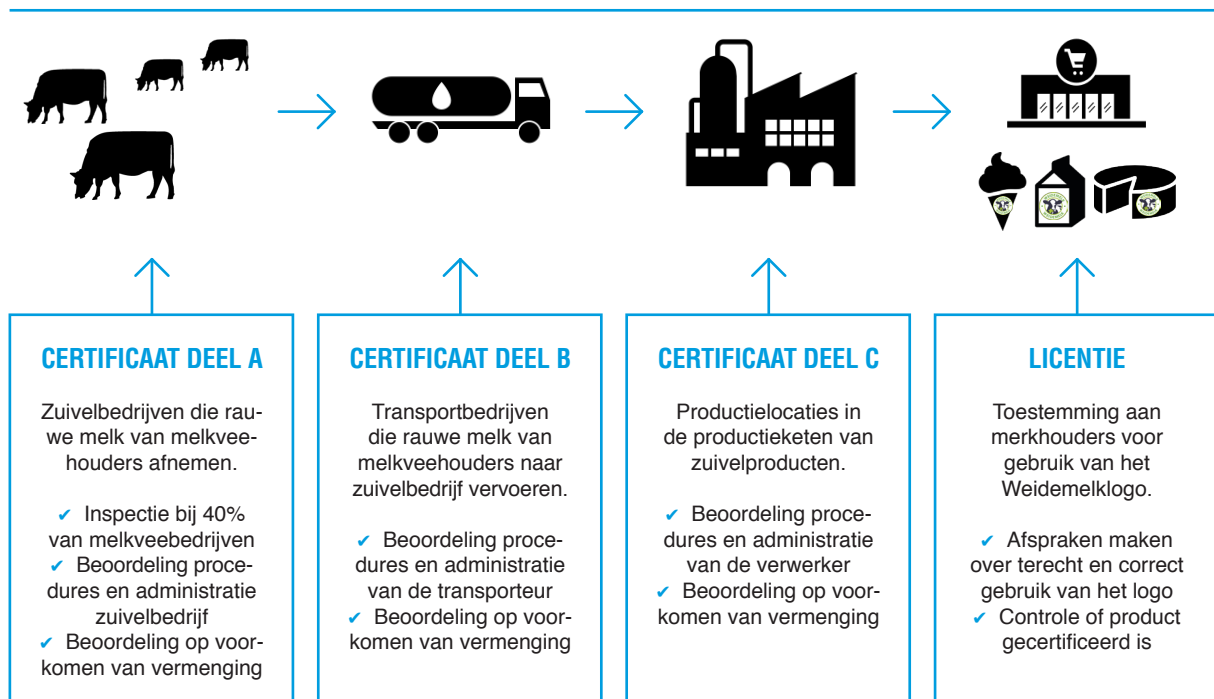
In Nederland zijn producten uit vrijwel het hele zuivelassortiment met weidegarantie beschikbaar en zijn in 2017 producten als tosti's, belegde broodjes en vleesvervangers geïntroduceerd. Naar schatting wordt in Nederland één miljard euro aan Weidezuivel verkocht. In Duitsland is inmiddels ook een breed assortiment beschikbaar, al dan niet onder eigen keurmerken. In België is het systeem van de stichting leidend voor kaas en vloeibare zuivel. Supermarkten treffen daarnaast voorbereidingen om in België een breder assortiment Weidezuivel te introduceren. In de overige landen wordt met name Nederlandse kaas met het Weidemelklogo verkocht. Ook vanuit de foodservice is er interesse om het logo te gebruiken. Er wordt nog onderzocht of en hoe dit laatste mogelijk gemaakt kan worden.

SCAN WEIDEMELKLOGO IN SUPERMARKTEN

In opdracht van Stichting Weidegang heeft IRI een scan uitgevoerd naar het gebruik van het Weidemelklogo. Zij heeft in supermarkten onderzocht of het Weidemelklogo terecht en goed wordt gebruikt op consumentenverpakkingen. Hoofdconclusie is dat het Weidemelklogo breed gebruikt wordt – in totaal zijn ruim 600 producten met het Weidemelklogo onderzocht – en in het overgrote deel van de gevallen terecht en goed gebruikt wordt.

2.2 HET WEIDEGANG CERTIFICAAT; DEEL A, B EN C

Centraal in de borging van Weidezuivel staan de zuivelbedrijven die rauwe melk collecteren van melkveehouders, de transportbedrijven die de rauwe melk van melkveebedrijf naar zuivelbedrijf vervoeren en de productielocaties die de zuivel (verder) verwerken tot het eindproduct. Deze bedrijven komen in aanmerking voor een Weidegang Certificaat. Afhankelijk van hun rol in de productieketen gaat het dan over het deel A, B en/of C.



Figuur 8: Iedere schakel in de productie van een Weidezuivelproduct moet een geldig Weidegang Certificaat hebben. Afhankelijk van de rol in de keten is dat een deel A, B en/of C. Zodra de hele keten van een product gecertificeerd is mag het eindproduct aan de consument verkocht worden met gebruik van het Weidemelklogo op de verpakking, nadat de merkeigenaar een Licentie heeft ontvangen van Stichting Weidegang.

2.3 CONTROLESYSTEEM

Alle certificaathouders worden bij de start en daarna jaarlijks beoordeeld door een Certificerende Instelling (CI) die bij Stichting Weidegang is aangesloten. De beoordeling door de CI wordt een audit genoemd. In figuur 8 staat summier opgesomd op welke punten de CI let bij de beoordeling. Kortgezegd komt het erop neer dat de CI controleert of de melkstroom afkomstig is van koeien die weidegang krijgen en of de melkstroom door de hele productieketen niet vermengd wordt met niet-weidegang melkstromen. Op dit moment zijn de volgende CI's bij de stichting aangesloten:

- Qlip, Leusden NL (voor Weidegang Certificaat deel A, B en C)
- Melkcontrolecentrum Vlaanderen (MCC), Lier BE (voor Weidegang Certificaat deel A)

De audit wordt ieder jaar uitgevoerd bij alle bedrijven die een Weidegang Certificaat hebben. In het kort bestaat de audit uit de volgende onderdelen:

- De CI beoordeelt het Controleplan dat door de aanvrager is opgesteld.
- Na goedkeuring van het Controleplan gaat de CI naar het bedrijf toe en beoordeelt of deze opereert zoals in het Controleplan beschreven staat.
- Voor Certificaat deel A: inspectie bij jaarlijks 40% van de melkveebedrijven die weideboerderijmelk leveren, volgens de volgende verdeling:
 - Minimaal 10%: onaangekondigd, op basis van risico-inschatting, door erkende CI
 - Minimaal 15%: aangekondigd, op basis van steekproef, door erkende CI
 - Minimaal 15%: aangekondigd, op basis van steekproef, door Weidezuivelbedrijf of erkende CI

RESULTATEN 2017 INSPECTIES MELKVEEBEDRIJVEN

Onderstaande tabel geeft de resultaten van de inspecties die in 2017 bij melkveebedrijven zijn uitgevoerd weer. Het aantal deelnemende melkveebedrijven is ten opzichte van 2016 gestegen. De controledoelstellingen zoals hierboven beschreven zijn gehaald.

	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal deelnemende melkveebedrijven	9.802	9.441	9.565	11.450	15.828
Gecontroleerde melkveebedrijven	39,6%	67,1%	34,1%	49,3%	44,1%
– door CI gecontroleerd na risicobeoordeling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	17,0%	14,5%
– door CI gecontroleerd	10,2%	10,3%	28,5%	26,4%	22,2%
– door Zuivelonderneming gecontroleerd	29,4%	56,9%	5,6%	5,9%	7,4%
Hercontroles*	10,1%	8,1%	2,3%	9,4%	3,9%
Positieve beoordelingen*	95,5%	97,4%	98,7%	98,6%	98,4%
Negatieve beoordelingen*	4,5%	2,6%	1,3%	1,4%	1,6%

Tabel 6: Resultaten van controles van melkveehouders, 2013-2017.

* Percentage van gecontroleerde melkveehouders.

De belangrijkste redenen voor herinspectie zijn:

- Het niet bijhouden van een deugdelijke administratie (bij herinspectie wordt gecontroleerd of deze tekortkoming is hersteld).
- De constatering dat er onvoldoende koeien in de wei liepen (bij herinspectie wordt beoordeeld of er dan wel voldoende koeien in de wei lopen).

NB: De tweede reden van herinspectie kunnen praktische redenen vanuit de bedrijfsvoering van de melkveehouder ten grondslag liggen, bijvoorbeeld omdat de inspectie plaatsvindt op het tijdstip rond het melken of omdat de weersomstandigheden (veel regen of te warm) op de betreffende dag het niet toelaten om de koeien te weiden.

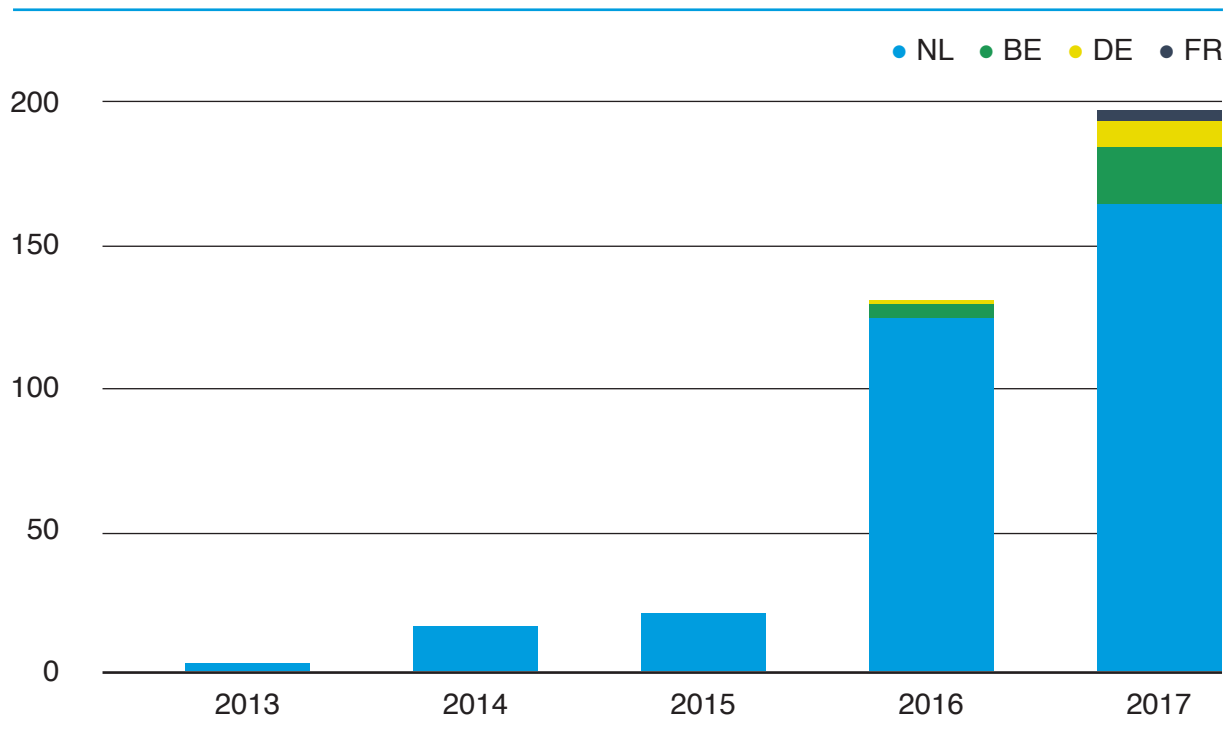
De belangrijkste redenen voor een negatieve beoordeling zijn:

- Er lopen structureel onvoldoende koeien in de wei om de norm van 120 dagen, 6 uur te halen.
- Registratie is niet of onvoldoende bijgehouden.
- Onvoldoende grasaanbod c.q. te weinig hectares per koe beschikbaar om te weiden, zodat de dieren onvoldoende hun natuurlijk graasgedrag kunnen uitoefenen.

Melkveehouders met een negatieve beoordeling zijn door de zuivelonderneming verwijderd als leverancier van weideboerderijmelk.

2.4 CERTIFICATEN

De toename in het aantal certificaten is in 2017 doorgezet. Eind 2017 was de grens van 200 certificaten bijna bereikt en is het aantal gecertificeerde bedrijven in naburige landen toegenomen.



Figuur 9: Totaal aantal certificaten naar land.

In 2017 hadden 107 bedrijven met een of meer geldige Certificaten Weidegang. Een actueel overzicht is altijd te vinden op www.weidemelk.nl/nl/deelnemers. In onderstaande tabel een overzicht van het aantal bedrijven en het type deelcertificaat:

Deelcertificaatcombinatie	NL	BE	DE	FR	Totaal per deelcertificaatcombinaties
ABC	11	3	2	1	17
A		1			1
B	2				2
C	44	2	2		48
AB	3		2		5
AC	1	1			2
BC	2				2
BZB	30				30
Totaal per land	93	7	6	1	107

Tabel 7: aantal bedrijven met een certificaat, uitgesplitst naar land en naar deelcertificaatcombinaties.
BZB = Boerderijzuivelbereider.

2.5 INTEGRITEITPROGRAMMA

In 2017 heeft de stichting een aantal werkzaamheden uitgevoerd in het kader van haar integriteitsprogramma. Doel is om ervoor te zorgen dat de bij de stichting aangesloten CI's zorgdragen voor een volledig, uniform, onafhankelijk en onpartijdig proces van certificering en auditing. Bij beide CI's is een kantooraudit uitgevoerd. Tevens zijn er twee harmonisatie-overleggen georganiseerd; een voor de werkzaamheden rond inspecties bij melkveebedrijven en een rond procescontroles bij zuivelbedrijven, transporteurs en verwerkers in de keten.

2.6 WEIDEGANG AANTONEN MET DIGITALE MEETSISTEMEN

Met ingang van 2017 kunnen melkveehouders gebruik maken van een meetsysteem voor individuele koeregistratie van weidetijd. Daarmee kunnen zij aantonen dat hun bedrijf voldoet aan de voorwaarden voor weidegangduur. Het gebruikte meetsysteem moet op de Witte lijst Meetsystemen voor individuele koeregistratie van weidetijd staan. Melkveehouders die van deze optie gebruik willen maken moeten dit bij de aanmelding voor weidegang bij hun zuivelonderneming aangeven. Voor deze aanmelding gelden de reguliere deadlines voor het aanmelden van weidegang.

Als een bedrijf in aanmerking wil komen voor plaatsing van zijn Meetsysteem op de Witte Lijst, kan hij zich voor beoordeling melden bij Qlip. Qlip beoordeelt vervolgens het systeem en brengt advies ten aanzien van toelating uit aan Stichting Weidegang. De voorwaarden en de meest recente Witte Lijst Meetsystemen voor Individuele Koeregistratie van Weidetijd zijn te raadplegen op de website van Stichting Weidegang (www.weidemelk.nl). Eind 2017 stonden er vijf meetsystemen op de witte lijst.



CONTACT

Voor vragen, opmerkingen of suggesties kunt u contact opnemen met het secretariaat van de stichting via:

Stichting Weidegang
Nieuwe Gracht 3
2011 NB Haarlem

023 23 020 23
info@stichtingweidegang.nl
www.stichtingweidegang.nl

